

Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิง
สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่
Learning Center: Technique Knowledge and Learning Enhancement Process
with the Buddhist Creation Way for Increasing Community Product Value of
at the Right Livelihood Communities in Phrae Province

ฉวีวรรณ สุวรรณภา¹ อภิชา สุขจิน² พัฒน์นรี อัฐวงศ์³
Chaweewan Suwannapha, Aphicha Sukjeen, Patnaree Atawong

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ 2) เพื่อพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ 3) เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ 4) เพื่อสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรทั้งหมด 135 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตการณ์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่
เป็นการจัดการองค์ความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดองค์ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดเก็บ
ความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยน และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
2. การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ เป็นการ
ออกแบบหลักสูตรเชิงรุกตามความต้องการของชุมชน ผ่านการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งหมด
2 หลักสูตร คือ 1) หลักสูตรสำหรับประชาชนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และ 2) หลักสูตรสำหรับนักเรียนใน
สถานศึกษา
3. การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ
เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยการนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาเทคนิคและ
กระบวนการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดหลักสูตรให้กับเยาวชนและประชาชนในพื้นที่
4. การสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพ เป็น
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์กลุ่มสัมมาชีพ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและ
ภาคเอกชน

คำสำคัญ (Keywords) : การเรียนรู้วิถีพุทธ; ผลิตภัณฑ์ชุมชน; ชุมชนสัมมาชีพ

Received: 2022-10-25 Revised: 2022-11-14 Accepted: 2022-11-16

¹ ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Bachelor of Education
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus. E-mail: yanasophano@gmail.com

² พุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Bachelor of Buddhism
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus. E-mail: Praanusorn-2009@hotmail.com

³ ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Bachelor of Education Bachelor
of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus. E-mail: n_atawong@hotmail.com

Abstract

This study was conducted with its main objectives: 1. to manage the body of knowledge; 2. to develop techniques and product creation processes in order to increase product value; 3. to enhance learning skills with the creative Buddhist way; and 4. to build network and market mechanism to increase the product value of at the Right Livelihood Community in Phrae province. A qualitative research approach was used; the data were collected from 135 participants, using in-depth interview, focus group discussion, and behavior observation form concerning participatory action.

The results revealed as follows.

1. Knowledge management and product creation processes at the Right Livelihood Communities in Phrae province consisted of 5 elements: knowledge identification, knowledge creation and acquisition, knowledge organization, knowledge sharing, and knowledge utilization.

2. The development of techniques and creative production processes to increase value of the Right Livelihood Communities' products were a proactive curriculum design based on their needs and experts brainstorming. Two curricula were for people to advance their professional skills and for students.

3. Enhancement of the creative Buddhist-oriented learning for increasing the product value at the Right Livelihood Communities was regarded as lifelong learning and active learning. In order to encourage the learning engagement, the developed curriculum was distributed to youth and community members.

4. Building a network and market mechanism to raise the value of the products produced by the Right Livelihood Communities was the partnership establishment between the government and public organizations.

Keywords: Buddhist-Oriented Creation; Communities Products; Right Livelihood Community

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบัน สภาพปัญหาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทยมีปัญหาเกี่ยวกับงานและอาชีพจำนวนหนึ่งจะหายไปเนื่องจากถูกทดแทนได้ด้วยการใช้เทคโนโลยีและหรือเครื่องจักรกล ระบบอัจฉริยะ และคนไทยที่ไม่มีทักษะเพียงพอสำหรับการทำงานด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม จะสูญเสียงานให้กับคนต่างชาติที่มีความสามารถนั้น ปรากฏการณ์ทั้งสองนี้สามารถส่งผลให้เกิดปัญหาคนไทยว่างงาน ขาดรายได้ซึ่งจะกลับกลายเป็นปัญหาฉุดรั้งการก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางของประเทศไทย รวมไปถึงปัญหาทางสังคมอีกมากมายหากประเทศไทยไม่มีแผนการพัฒนาคนไทย 4.0 ที่ดีพอ ปัญหาของโมเดล 4.0 คือ ความไม่พร้อมในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการแข่งขันของผู้ประกอบการ อันเนื่องมาจากการขาดการสนับสนุนในระดับที่ต่อเนื่อง และการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ (นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และสุธี โกสิทธิ์, 2563 : 291)

การพัฒนาคนเพื่อให้คนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม... ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (ไพศาล ไกรสิทธิ์, 2561) มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนา นวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ๆ รวมถึงการใช้นวัตกรรมสำหรับ การพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นบ้านจนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น จึงเป็นช่วงที่มุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรมนำมาใช้ในทุกด้านของการพัฒนา การพัฒนาสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายและสร้างฐานรายได้ใหม่ที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิมและเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน (Thailand 4.0) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 4) นอกจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาคและระดับประเทศ ในทุกขั้นตอนของแผนฯ เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้ง ร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า “สัมมาชีพ บนทางสายกลางยุคไทยแลนด์ 4.0” อันเป็นสัมมาชีพตามหลักการพื้นฐานการดำเนินชีวิตให้มีความสุขบนทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ ซึ่งรับการกล่อมเกลามาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาและยังเป็นสัมมาชีพที่สอดคล้องกับหลักการการพัฒนาประเทศในยุค ไทยแลนด์ 4.0 “สัมมาชีพชุมชน” เป็นคำที่ที่เผยแพร่ไปในวงกว้างทั้งในทางวิชาการและทางวิชาชีพ ตามแนวคิดการยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ดังความตอนหนึ่งที่ปรากฏใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2559-2564) ความว่า ... ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณและมีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์

วิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ “เศรษฐกิจดี ชุมชนเข้มแข็ง สุขภาพชีวิตและสังคมที่ดี” แต่จากข้อมูลการวิเคราะห์ผลศักยภาพที่เกี่ยวข้อง ทั้งตัวแปรจากปัจจัยภายใน ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของจังหวัดแพร่ ปัจจัยภายนอก นโยบายของรัฐบาล ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับประเทศ (งานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแพร่, 2560: 40) พบว่า จังหวัดแพร่มีทั้งโอกาสที่ควรพัฒนาต่อยอดและปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเรียงลำดับความสำคัญของศักยภาพและปัญหา โดยสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาจังหวัด ซึ่งจังหวัดแพร่ ได้จัดลำดับความสำคัญด้านจุดแข็งของจังหวัด 5 ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) เป็นจังหวัดต้นน้ำของแม่น้ำยมซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของภาคเหนือ

และมีลำน้ำสาขาครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัด (2) มีศักยภาพเชิงภูมิศาสตร์ในการเป็นจุด Logistic ด้านการขนส่ง คมนาคมและการกระจายสินค้าไปสู่จังหวัดภาคเหนือตอนบนและภาคอื่นๆ และลำดับที่ 3 มีผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหลายอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ มีคุณภาพและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น ไม้สัก เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ผ้าห่อหุ้ม ผ้าทอ เครื่องจักสาน ในขณะที่เดียวกันก็จัดลำดับจุดอ่อนไว้ 7 ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ ส่วนขนาดกลางมีไม่เพียงพอและขาดระบบชลประทานที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง ข้าชากต่อเนื่องทุกปี (2) ประชาชนมีฐานะยากจน มีรายได้ต่ำกว่าค่ากลางของประเทศ ขาดความรู้ความเข้าใจในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าโดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตรที่เป็นสินค้าหลักและสำคัญของจังหวัด และ (3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย โดยเฉพาะป่าไม้ มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นพื้นที่ทำมาหากิน รวมทั้งประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านโอกาสจัดไว้ 6 ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) รัฐบาลมีนโยบายในการบริหารจัดการน้ำ โดยการจัดหาแหล่งน้ำ การขุดลอก การสร้างฝาย การจัดทำแก้มลิงเพื่อให้มีแหล่งน้ำต้นทุนและมีน้ำสำรองไว้ใช้สำหรับ อุปโภค บริโภค และเพาะปลูกในฤดูแล้งรวมทั้งป้องกันน้ำท่วม ในฤดูน้ำหลาก (2) รัฐบาลมีนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างเอกลักษณ์ ทั้งการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การส่งเสริมการตลาด และ (3) รัฐบาลมีโครงการที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ การขยายเส้นทางคมนาคมทางบก โดยเฉพาะทางรถยนต์ที่จะขยายเส้นทาง เชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานรวมทั้งการมีแผนที่จะก่อสร้างรถไฟทาง คู่สายเด่นชัย-เชียงราย-เชียงของ และแผนการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง (งานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแพร่, 2560: 66-67)

จากผลการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่า วิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2561 ยังไม่บรรลุเป้าหมายทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดีและสังคมที่ดี ที่ปรารถนาของจังหวัด ทีมงานวิจัยได้สืบค้นข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์ประกอบเพิ่มเติม ทำให้ได้พบว่า เศรษฐกิจเกิดจากผลิตภัณฑ์ แต่ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นศิลปะแบบธรรมดา ยังไม่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านั้นให้เป็นผลิตภัณฑ์เชิงศิลปะสร้างสรรค์ร่วมสมัย ถึงแม้แต่ก็น้อยมากหรือเกือบไม่มีเลย เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังในการผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จึงทำให้ชุมชนยังไม่เข้มแข็งเพียงพออย่างทั่วถึงเมื่อชุมชนไม่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตก็คลอนแคลน สังคมก็ยังไม่ดีตามที่ทางราชการตั้งเป้าหมายไว้

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จักต้องร่วมกันสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของจังหวัดแพร่ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คุณภาพชีวิตและสังคมของจังหวัดแพร่ให้บรรลุเป้าหมายที่ทางราชการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดแพร่ คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำแผนงานวิจัย Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามาชีพ ในจังหวัดแพร่ ชุดนี้ขึ้นโดยมีโครงการย่อยภายใต้โครงการจำนวน 4 โครงการย่อย ได้แก่ 1) การจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ 2) การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ 3) การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ 4) การสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่
2. เพื่อพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่
3. เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่
4. เพื่อสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในชุดแผนงานโครงการเรื่อง Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ของชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1.1 การจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ เป็นการจัดการองค์ความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดองค์ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยน และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

1.1.2 การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ เป็นการออกแบบหลักสูตรเชิงรุกตามความต้องการของชุมชน ผ่านการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งหมด 2 หลักสูตร คือ 1) หลักสูตรสำหรับประชาชนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และ 2) หลักสูตรสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา

1.1.3 การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยการนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดหลักสูตรให้กับเยาวชนและประชาชนในพื้นที่

1.1.4 การสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมพันธ์ เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์กลุ่มสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ จำนวน 25 คน นักวิชาการด้านหลักสูตร จำนวน 3 คน ปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 10 คน ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 20 คน รวมทั้งหมด 70 คน และสนทนากลุ่มย่อย ได้แก่ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน 40 คน รวม 65 คน รวมกลุ่มประชากรทั้งหมด 135 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยในชุดแผนงานโครงการเรื่อง Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนสามมาชีพบ้านทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 2) ชุมชนสามมาชีพบ้านค่างาม อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ 3) ชุมชนสามมาชีพบ้านดอนมูล อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ และ 4) ชุมชนสามมาชีพบ้านบวโป่ง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตุลาคม 2564 ถึง กันยายน 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field work) รวมทั้งการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การวิเคราะห์จากปัญหาชุมชน และองค์กรหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าตามกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชน/องค์กร

2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interviews) การจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่ และการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

2.2 แบบสนทนากลุ่ม (Focus groups Discussion) โดยสนทนากลุ่ม (Focus groups Discussion) การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยในภาคสนาม (Field Study) ดังนี้

3.1 จัดประชุมทีมวิจัย โดยอธิบายรายละเอียดในการเก็บข้อมูลตลอดจนการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย

3.2 ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ การจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่ โดยศึกษาจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมา องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สักชุมชนของชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่

3.3 ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลโดยประสานงานติดต่อกับนักวิจัยโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการ ในพื้นที่เป้าหมายและสถานที่เก็บข้อมูล ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินงานวิจัย

3.4 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างแบบบันทึกการสังเกต (field note) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

3.5 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ร่วมกันโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการ โดยปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้

3.6 ลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้พื้นที่ศิลปะที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน นำผลที่ได้มาสังเคราะห์ โดยเน้นการทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม

3.7 สรุปลองค์ความรู้ การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่

3.8 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ผลิตภัณฑ์ไม้สัก บ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำซำ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ ตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดโดยการจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจ และพัฒนากระบวนการสร้างกิจกรรมการสัมภาษณ์

3.9 การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการและกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์กับเครือข่ายจากผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

3.10 ประชุมสรุปลองค์ความรู้การพัฒนาเครือข่าย กลไก การตลาดผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักของชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่

3.11 เผยแพร่ผลงาน Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ผ่านสิ่งพิมพ์วารสาร/บทความและการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อได้รับข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเอกสาร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจากนั้น ผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาและบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Presentation) และนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาการจัดการองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่

องค์ความรู้ในการจัดการองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมบ้านทุ่งโฮ้ง ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานบ้านค่างาม ผลิตภัณฑ์ไม้สักบ้านดอนมูล ผลิตภัณฑ์ไม้สักบ้านบวโกโป่ง ของชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ ในการจัดการความรู้ที่เป็นระบบโดยวิธีการการปรับเปลี่ยนความรู้ที่ฝังลึกในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ใน 5 ประเด็น ดังนี้

การกำหนดความรู้ ชุมชนมีการพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อสำรวจและทบทวนความรู้เกี่ยวกับการคิดและตัดสินใจจากการใช้วัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมไปถึงความต้องการให้ชุมชนมีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีแต่บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตปกติของชุมชน องค์

ความรู้สำคัญของผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่ การใช้วัตถุดิบ/ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ภายใต้การรวมคิดและตัดสินใจของสมาชิกในชุมชน และการเสริมสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ เป็นการสร้างและแสวงหาความรู้ภายในจากการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของชาวบ้านเอง การสอบถามผู้รู้ในชุมชนและการดูตัวอย่างของผลิตภัณฑ์อื่นๆ แล้วนำมาทดลองเรียนรู้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 3) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ส่วนใหญ่เป็นการจัดเก็บความรู้ในลักษณะของการจดจำผ่านตัวบุคคลในชั้นงานที่ตนเองถนัดเป็นประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งมีการแสดงออกมาเป็นรูปธรรมได้ ตั้งแต่กระบวนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ (ต้นน้ำ) กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ (กลางน้ำ) และกระบวนการจัดจำหน่าย (ปลายน้ำ) 4) การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลสู่บุคคลเป็นหลักโดยลักษณะของการปฏิบัติให้ดู ความรู้จากบุคคลสู่บุคคล ได้แก่การบอกเล่า การปฏิบัติให้ดู การสอนลูกหลานผ่านงานฝีมือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมถึงการเชิญวิทยากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมาช่วยในด้านการออกแบบ และช่องทางการจัดจำหน่าย 5) การนำความรู้ไปประยุกต์ เป็นการกำหนดความรู้และการแสวงหาความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ความรู้จากประสบการณ์ที่ผู้รู้ หรือปราชญ์ชุมชน ได้ลงมือปฏิบัติมาอย่างยาวนานจนเกิดทักษะความชำนาญ ได้ประยุกต์จากความรู้เดิมผสมผสานกับความรู้ใหม่ให้เกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ ๆ โดยมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่ตลอด เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้ที่สนใจและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มของสินค้า รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานของนักเรียน นักศึกษา นักวิจัยและผู้สนใจทั่วไป

2. การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

เทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ถูกออกแบบตามหลักของการใช้ความคิดที่จะผลักดันแนวความคิดที่สร้างสรรค์ให้นำออกมาใช้ให้มากที่สุด และสามารถนำไปสู่การหาผลของความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่นายปฏิพล พรินทรากุล ปราชญ์ท้องถิ่น มีแนวคิดจากการนำเสนอผลงานช่างสิบหมู่ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งพระองค์ท่านได้ให้แนวคิดที่ว่าควรออกแบบช่างหุ่น เพราะเมืองแพร่ เป็นเมืองไม้ น่าจะมีเศษไม้เยอะ น่าจะนำเศษไม้มาทำช่างหุ่น ซึ่งเป็นพระราชดำริที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีแนวคิดว่าเป็นชุมชนบ้านบวโกโป่งทำไม้กันและมีเศษไม้พอที่จะนำมาผลิตผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอได้ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ดีของชุมชน หัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ก็คือ แนวคิดหรือแนวปฏิบัติที่สร้างหรือเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการโดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรมากนัก ทว่าเพิ่มเติมและประยุกต์แนวคิดใหม่ ๆ องค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มาออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือ เป็นลายล้านนา ให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ โดยมีการแกะสลัก ลงสี การแต่งลายเส้นดินลาย เป็นต้น และพัฒนาต่อยอดไปสู่แนวทางที่สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต้นแบบลวดลายผลิตภัณฑ์เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้สักประกอบด้วย พานแปดเหลี่ยม บุชบก และก๊ี่ ซึ่งมีการฉลุลวดลายลงบนไม้ ลงสี ผู้ประกอบการได้ต้นแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนสอดแทรกแนวคิดศิลปะ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน

3. การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในการพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน หรือสภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมที่ดำเนินอยู่นี้เป็นไปเพื่อสนองต่อการแก้ปัญหาและสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของชุมชน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ เมื่อได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เมื่อได้แนวทางแล้วสมาชิกนำกลับไปลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ผลเพื่อหาหนทางต่อไปอีก กระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำๆ นี้ เท่ากับยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในชุมชน กล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ในอดีตชาวบ้านบวโกโป่งอาศัยไม้สักในการทำที่อยู่อาศัยและมีส่ว (เป็นคำเรียกช่างไม้ในภาษาล้านนา) เป็นผู้คุมงานในการก่อสร้าง จากการคลุกคลีการทำไม้มาแต่อดีตทำให้เกิดการพัฒนา มาเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อออกจำหน่าย ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองลงมือทำ จนเกิดความชำนาญเฉพาะบุคคล ทำให้เกิดการแบ่งงานหรือการแยกชิ้นส่วนในการผลิตผลิตภัณฑ์

4. การสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

การสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เริ่มจากการสัมมนาทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนสัมมาชีพเกี่ยวกับการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนากิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาด้านการตลาดและช่องทางการจำหน่าย โดยเน้นความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินการ เพื่อพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างเครือข่ายและการขับเคลื่อนเครือข่าย กลไก การตลาดผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ไม้สักของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ให้มีกระบวนการสร้างสรรค์ที่เหมาะสม และเป็นต้นแบบในการพัฒนาแก่ชุมชนอื่นๆ เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ให้ยั่งยืน การขับเคลื่อนเครือข่าย กลไกการตลาดผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ อาศัยชุมชนในการมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่ม ตลอดจน หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการขับเคลื่อนดังกล่าว รวมทั้งสนับสนุนด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จากสนับสนุนส่งเสริมระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ จะส่งผลให้ชุมชนประสบความสำเร็จสามารถจัดการตนเองได้ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างชุมชนสัมมาชีพให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนนำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การจัดการองค์ความรู้นั้น ถือเป็นกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาคนและงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละส่วนที่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรหรือชุมชนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ชุมชนมีความสามารถในการพัฒนาฝีมือในด้านการผลิต การออกแบบและการจัดจำหน่าย เพื่อเป็นเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ ไสหวาน และคณะ (2562: 137-141) ที่กล่าวว่า การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้การสร้าง

คุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน สำหรับวิสาหกิจชุมชน ได้องค์ความรู้ 2 องค์ความรู้ คือ องค์ความรู้ การสร้างคุณค่าแก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน

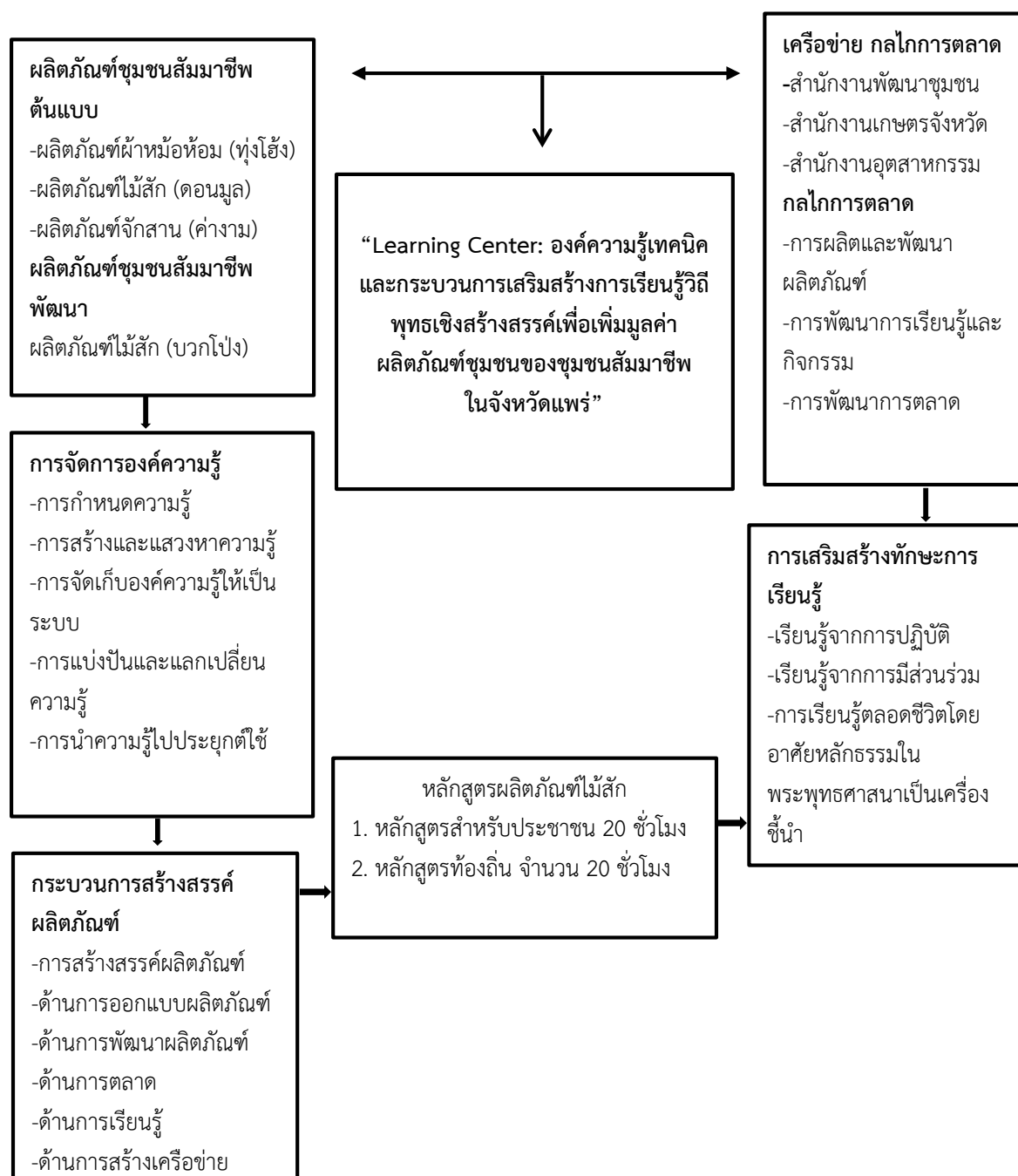
การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ เป็นการพัฒนามีเป้าหมายของการพัฒนา คือ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยสินค้าผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่เป็นจุดเด่น เรียบร้อย เพื่อดึงดูดความต้องการของกลุ่มลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาโนชญ์ นวลสระ และคณะ (2564: 119-133) ว่า แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และตราสินค้าให้ได้มาตรฐานระดับสากล ผู้ประกอบการจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง เพื่อการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ทำให้ผู้ซื้อยอมรับและยอมจ่ายเงินซื้อผลิตภัณฑ์ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า และการเชื่อมโยงการตลาด

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ถ่ายทอดโดยการอบรมให้ความรู้ ทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสมาชิก เป็นการแลกเปลี่ยนและการโยงองค์ความรู้ระหว่างปราชญ์ท้องถิ่น กับนักเรียนและชุมชนให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการจัดกิจกรรม ตามสภาพความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกกร จินา และอลงกรณ์ คูตระกูล (2561: 59-80) ที่กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดความรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทบาทต่างๆ ที่สลับสับเปลี่ยนกันได้ของผู้สร้างและผู้รับความรู้ โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายนี้เกิดขึ้นอย่างมีพลวัตในหลายรูปแบบได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การแปลงให้เป็นความรู้ชัดแจ้ง การรวมความรู้ และการแปลงความรู้สู่ภายในไปปรับใช้ในบริบทของตนเอง ในการถ่ายทอดความรู้ให้ประสบความสำเร็จต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีวิธีคิดแบบเปิดใจ

การสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ เป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มคนหรือองค์กรที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และมีเป้าหมายหรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีโครงสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีการเชื่อมโยงและประสานงานร่วมกันในลักษณะพึ่งพาอาศัย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆร่วมกัน สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 63) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างเครือข่ายจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย คือ การรับรู้มุมมองร่วมกัน เพราะหากสมาชิกไม่มีความเข้าใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จะมีผลทำให้การประสานงานและการขอความร่วมมือในการดำเนินการเป็นไปได้ยากลำบาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการ เสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก ในจังหวัดแพร่”

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยมีการจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน เช่น การส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เป็นต้น ซึ่งการสนับสนุนดังกล่าวต้องเป็นรูปแบบการสนับสนุนให้กลุ่มสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองเป็นหลัก

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการ และคนในชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน พัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนตามอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น องค์กรความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามาชีพ การจัดหลักสูตรอบรมผู้ผลิตระดับท้องถิ่นให้เกิด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบ การสร้างเครือข่าย และการตลาด เป็นต้น

1.3 หน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการในท้องถิ่นควรร่วมมือกันสร้างสรรค์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ สอดคล้องที่ตอบสนองความต้องการของตลาด โดยให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับ ศิลปะสร้างสรรค์แบบใหม่ลวดลายใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามาชีพ

1.4 ชุมชนในแต่ละชุมชนควรสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือสินค้าที่เป็น ผลผลิตของชุมชนโดยนำมาประยุกต์กับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยพัฒนาให้มีความทันสมัย เพื่อให้ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเป็นช่องทางการ ประชาสัมพันธ์จำหน่ายสินค้า

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านในเชิงบูรณาการ เพื่อให้ สามารถนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ในกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ ได้มากขึ้น

2.2 ควรมีกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ของชุมชนสามาชีพ ในบริบทที่กว้างขึ้นรวมถึงการนำกระบวนการจัดการความรู้ของแต่ละชุมชนหรือแต่ละพื้นที่ มาวิเคราะห์ เพื่อค้นหาชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการความรู้และนำไปสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ชุมชน อื่น ๆ ต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของเทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามาชีพ หรือหาแนวทางการปฏิบัติสู่การ ยกระดับรายได้สู่ชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกกร จีนา และละอองกรณ์ คูตระกูล. (2561). กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโครงการอนุรักษ์วิหารพระเจ้าพันองค์ วัดปงสนุก จังหวัดลำปาง. *วารสารรัฐศาสตร์และ รัฐประศาสนศาสตร์*. 9(1): 59-80.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป การศึกษา*. กรุงเทพฯ: ซัคเซสมิเดีย.
- งานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแพร่. (2560). *แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ (2561-2565)*.แพร่: เมืองแพร่การ พิมพ์.
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และสุธี โกสิยสิทธิ์. (2563). รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0. *วารสาร สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(2): 290-304.
- เบญจวรรณ ไสหวาน และคณะ. (2562). การจัดการความรู้เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน สำหรับวิสาหกิจชุมชน. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 11(2) : 137-147.

- ไพศาล ไกรสิทธิ์. (2561). **นานาสาระเพื่อการพัฒนา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: พัฒนสาระ http://paisarnkr.blogspot.com/2018/04/blog-post_9.html สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2565.
- มานิชย์ นวลสระ และคณะ (2564). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และตราสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานระดับสากล จังหวัดเชียงราย. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**. 15(1): 119-134.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

